

Gemeente Utrecht

Extra verlof en vrijstelling geregeld schoolbezoek gemeente Utrecht

januari 2012

Inhoud:

Inleiding	blz. 3
1. Leerplichtwet 1969	blz. 4
2. Vrijstellingen	blz. 6
2.1 5a	
2.2 5b	
2.3 5c	
2.4 13 (religieuze verplichtingen)	
3. Luxe verzuim	blz. 8
3.1 werkwijze	
3.2 bewijsmateriaal	
4. Utrechts beleid bij verlofaanvragen	blz. 9
4.1 Talentvolle kinderen	
4.2 Oriëntatie op emigratie	
4.3 Huwelijk	
4.4 Werk buitenland	
4.5 Vakantie	
4.6 Wereldreis/ sabbatical	
4.7 Begrafenis	
4.8 Adoptie	

Inleiding

De leerplichtwet regelt hoe en in welke situaties extra verlof en vrijstelling voor geregeld schoolbezoek kan worden aangevraagd. De gemeente Utrecht, afdeling Leerlingzaken, vindt het belangrijk om duidelijkheid te geven over de mogelijkheden van extra verlof. De leerplichtambtenaar beoordeelt verlofaanvragen boven de tien schooldagen en adviseert en controleert scholen bij verlofaanvragen tot tien schooldagen. De vrijstellingen in de leerplichtwet 1969 zijn aangescherpt in 1994. Het doel van de wetgever is, om met deze gewijzigde wetgeving een uniforme regeling te realiseren, waarbij is uitgegaan van het belang van onderwijs en de voortgang van onderwijs voor jongeren.

De gemeente Utrecht baseert zich bij haar beoordelingen op de volgende bronnen:

- de leerplichtwet 1969;
- de handleiding strafrechtelijke aanpak schoolverzuim 2011;
- richtlijnen van "Ingrado", de landelijke vereniging van leerplichtambtenaren;
- eventuele jurisprudentie.

In dit document wordt de wet verder toegelicht en worden enkele veel voorkomende verlofaanvragen en vrijstellingen besproken.

Voor de aanvragen van extra verlof en vrijstellingen, maar ook voor andere vragen over leerplicht en onderwijs kunt u terecht bij:

leerplichtDMO@utrecht.nl

www.utrecht.nl/leerplicht

030-2862660

Slaus van Dam
Manager Leerlingzaken

1. Leerplichtwet 1969

In dit hoofdstuk staan enkele relevante artikelen uit de leerplichtwet, die vrijstellingen en extra verlof regelen.

Artikel 2. Verantwoordelijke personen

Degene die het gezag over een jongere uitoefent, en degene die zich met de feitelijke verzorging van een jongere heeft belast, zijn verplicht overeenkomstig de bepalingen van deze wet te zorgen, dat de jongere als leerling van een school staat ingeschreven en deze school na inschrijving geregeld bezoekt.

Artikel 5. Gronden voor vrijstelling van inschrijving

De in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen zijn vrijgesteld van de verplichting om te zorgen, dat een jongere als leerling van een school onderscheidenlijk een instelling staat ingeschreven, zolang

- a. de jongere op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten;
- b. zij tegen de richting van het onderwijs op alle binnen redelijke afstand van de woning – of, indien zij geen vaste verblijfplaats hebben, op alle binnen Nederland – gelegen scholen onderscheidenlijk instellingen waarop de jongere geplaatst zou kunnen worden, overwegende bedenkingen hebben;
- c. de jongere als leerling van een inrichting van onderwijs buiten Nederland staat ingeschreven en deze inrichting geregeld bezoekt.

Artikel 11. Gronden voor vrijstelling van geregeld schoolbezoek

De in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen zijn vrijgesteld van de verplichting te zorgen dat de jongere de school waarop hij staat ingeschreven, geregeld bezoekt, en de leerplichtige jongere die de leeftijd van 12 jaren heeft bereikt alsmede de jongere die kwalificatieplichtig is, zijn vrijgesteld van de verplichting de school of de instelling geregeld te bezoeken, indien;

- e. de jongere wegens vervulling van plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken;
- f. de jongere vanwege de specifieke aard van het beroep van één van de in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen slechts buiten de schoolvakanties met hen op vakantie kan gaan;
- g. de jongere door andere gewichtige omstandigheden verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken.

Artikel 13. Plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging

Een beroep op vrijstelling wegens vervulling van plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging kan slechts worden gedaan indien daarvan uiterlijk twee dagen vóór de verhindering aan het hoofd kennis is gegeven.

Artikel 13b. Kennisgeving bij beroep op vrijstelling

Een beroep op vrijstelling wegens ziekte van de jongere, wegens vervulling van plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging wordt gedaan door middel van kennisgeving aan het hoofd door de in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen, tenzij de leerplichtige jongere of de jongere die kwalificatieplichtig is niet meer woonachtig is bij deze personen, in welk geval de kennisgeving wordt gedaan door de jongere zelf.

Artikel 14. Andere gewichtige omstandigheden

1. Een beroep op vrijstelling wegens andere gewichtige omstandigheden bedoeld in artikel 11 onder g kan slechts worden gedaan, indien het hoofd op verzoek van de in artikel 2, eerste lid , bedoelde personen verlof heeft verleend, dat de jongere de school onderscheidenlijk de instelling tijdelijk niet bezoekt.
2. Indien geen verlof is gevraagd, kan het hoofd alsnog verlof verlenen, indien hem binnen twee dagen na het ontstaan van de verhindering de redenen daarvan worden medegedeeld.
3. Het hoofd kan ten aanzien van dezelfde jongere wegens de in het eerste lid bedoelde omstandigheden voor ten hoogste tien dagen per schooljaar verlof als bedoeld in dat lid verlenen. Indien het verlof ten aanzien van dezelfde jongere wordt gevraagd voor meer dan tien dagen per schooljaar, besluit de ambtenaar van de woongemeente van de jongere, het hoofd gehoord. Het verlof, bedoeld in de eerste volzin, kan aan de jongere die kwalificatieplichtig is slechts worden verleend tot een evenredig deel van het aantal dagen dat hij op grond van artikel 4c verplicht is onderwijs te volgen.

2. Vrijstellingen

In dit hoofdstuk staat per soort vrijstelling welke eisen er worden gesteld en hoe de vrijstelling moet worden aangevraagd.

2.1 Artikel 5 onder a: vrijstelling op lichamelijke of psychische gronden

Ouders kunnen een beroep doen op vrijstelling op lichamelijke of psychische gronden. Dit wordt gericht aan de leerplichtambtenaar, onder vermelding van naam, geboortedatum en adres van het kind. De leerplichtambtenaar meldt het kind vervolgens aan bij de jeugdarts van de GGD, onderdeel jeugdgezondheidszorg van de gemeente Utrecht. Deze arts beoordeelt het verzoek voor vrijstelling. De arts kan de vrijstelling toekennen voor één jaar, of voor de volledige duur van de leerplicht. Als de vrijstelling voor één jaar wordt toegekend, moet er ieder jaar voor 1 juli opnieuw een verzoek vrijstelling worden gedaan.

2.2 Artikel 5 onder b: vrijstelling op bezwaren tegen de richting van de school

Artikel 5 sub b Lpw 1969.

Als ouders een beroep doen op de vrijstellingsgrond als bedoeld in art 5 onder b Lpw 1969 dienen zij dit te doen door middel van een kennisgeving, die verklaring bevat waaruit de overwegende bedenkingen blijken tegen de richting van het onderwijs op alle binnen redelijke afstand van de woning gelegen scholen (art. 8 lid 1 Lpw 1969).

Volgens de wet mag het kind het jaar voorafgaande aan de kennisgeving niet geplaatst zijn geweest op een school waartegen bedenkingen worden geuit (art 8 lid 2 Lpw 1969).

De leerplichtambtenaar stelt vast of de kennisgeving aan de eisen van de wet voldoet. Als dat zo is ontstaat van rechtswege de vrijstelling. Als niet aan de eisen van de wet wordt voldaan, moet het kind worden ingeschreven op een school. Gebeurt dat niet dan is er sprake van absoluut verzuim dat kan leiden tot rechtsvervolging. De leerplichtambtenaar legt bij twijfel of voornemen tot opmaken proces-verbaal de zaak tijdig voor aan het OM.

2.3 Artikel 5 onder c: vrijstelling wegens volgen van onderwijs in het buitenland

Voor een vrijstelling artikel 5 c is een schoolverklaring buitenland nodig. Deze verklaring dient voorzien te zijn van:

- naam, geboortedatum van het kind;
- naam, adres en telefoonnummer van de school in het buitenland;
- stempel van de betreffende school in het buitenland;
- de periode van schoolbezoek in het buitenland;
- naam, handtekening van de directeur van de betreffende school.

De schoolverklaring dient in het Nederlands, Engels, Frans of Duits aangeleverd te worden. Als de schoolverklaring in een andere taal is opgesteld, verwacht Leerlingzaken een vertaling door een erkend vertaler.

- 5c wordt afgegeven tot aan het einde van het schooljaar, of korter;
- 5c voor een heel schooljaar moet voor 1 juli worden aangevraagd;
- 5c kan ook gebruikt worden voor ouders die tijdelijk in het buitenland werken, en dus tussentijds worden afgegeven;
- De aanvraag voor de vrijstelling wordt tot maximaal 6 weken na de uitschrijving van de school in Nederland in behandeling genomen.

Herhaaldelijke aanvragen:

- Als de aanvraag nogmaals gedaan wordt, worden ouders opgeroepen om de aanvraag toe te lichten. Afspraak is dat 5c slechts éénmalig wordt afgegeven, uitzonderingen blijven mogelijk. Dit blijkt dan uit het gesprek met ouders;
- Als er nogmaals een 5c wordt verleend, moet eerst een erkend vertaalde verklaring komen van de school uit het buitenland, dat de jongere daar ook daadwerkelijk regelmatig is geweest;

- Waar blijkt dat de jongere 8 maanden of langer in het buitenland is, wordt melding gedaan bij burgerzaken. Bij verblijf in het buitenland langer dan 8 maanden, moet immers worden uitgeschreven bij burgerzaken.

2.4: Artikel 13: vrijstelling vanwege godsdienst of levensovertuiging¹

Op grond van artikel 11 e Lpw is in bepaalde gevallen vrijstelling van schoolbezoek vanwege godsdienst of levensovertuiging mogelijk. In artikel 6 van de Grondwet wordt gesteld dat eenieder recht heeft zijn godsdienst of levensovertuiging vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. In de Leerplichtwet heeft dit grondrecht zijn vertaling gekregen in artikel 11 aanhef sub e in verband met artikel 13 en 13b. Het grondrecht heeft de vorm van een beroep op vrijstelling van de verplichting op grond van de Leerplichtwet. Met het vervullen van de plichten in een ver buitenland zal vaak sprake zijn van absentie die langer duurt dan strikt noodzakelijk voor het vervullen van de verplichting zelf. Het bezoek aan een ver buitenland om inhoud te geven aan de vervulling van een verplichting is geen vrijbrief voor weken of maandenlange afwezigheid. In de meeste gevallen volstaat 1 dag vrijstelling.

De gemeente Utrecht onderzoekt of de vrijstelling daadwerkelijk een religieuze verplichting is. Er wordt gebruik gemaakt van de richtlijnen van Ingrado, waarin beschreven staat welke veel voorkomende religieuze verplichtingen er zijn. Waar nodig kan om een toelichting en/ of bewijsmateriaal worden gevraagd. Er wordt per feestdag/ verplichting een dag vrijstelling verleend, of uit de kennisgeving moet de noodzaak van meerdere dagen blijken. De meeste kennisgevingen zullen afgehandeld worden door de schooldirecteur, omdat het in de regel gaat over een vrijstelling van minder dan tien schooldagen.

Reis naar Mekka:

Het deelnemen aan een bedevaart naar Mekka valt onder artikel 11, lid e juncto artikel 13 van de Leerplichtwet 1969. Het gaat hierbij dus niet om een verzoek, maar om een kennisgeving bij het hoofd van de school wegens plichten voortvloeiende uit godsdienst en levensovertuiging. De gemeente Utrecht is van mening dat een reis naar Mekka gemaakt kan worden na de leerplicht. Omdat de gezinsomstandigheden soms zo kunnen zijn, dat het wel gewenst is dat de reis tijdens de leerplichtige leeftijd wordt gemaakt, dient dit per aanvraag beoordeeld te worden.

---

¹ ¹ Uit: handleiding strafrechtelijke aanpak schoolverzuim versie 16

3. Luxe verzuim

3.1 Werkwijze²

Aanvraag / afwijzing verlof

- De leerplichtambtenaar gaat na of er extra verlof is aangevraagd en of deze aanvraag vervolgens is geweigerd of (gedeeltelijk) is toegestaan, al dan niet onder bepaalde voorwaarden.
  - Een verlofaanvraag dient altijd schriftelijk ingediend te zijn en de afwijzing (en toekenning) van de directeur dient eveneens altijd schriftelijk te gebeuren. Daarbij dienen de ouder(s)/verzorger(s) gewezen te zijn op de bezwaar- en beroepsmogelijkheden. De schriftelijke aanvraag, (gedeeltelijke) afwijzing of toekenning –al dan niet onder bepaalde voorwaarden– dient, indien wordt overgegaan tot opmaken van een proces-verbaal, altijd als bijlage aan het proces-verbaal te worden toegevoegd.
  - Indien een aanvraag onverhoopt mondeling is aangevraagd en/of mondeling (gedeeltelijk) is afgewezen of toegekend al dan niet onder bepaalde voorwaarden, dient dit in het onderdeel Bevindingen van het proces-verbaal te worden opgenomen. Het hoofd van de school dient hierop aangesproken te worden.
- De leerplichtambtenaar stelt onderzoek in naar mogelijk ongeoorloofd schoolverzuim bij eventuele andere leerplichtige kinderen binnen het gezin. Bij de scholen dient te worden nagegaan of er bij die kinderen ook sprake was van ongeoorloofd luxe verzuim.

Oproepen voor verhoor

Indien er naar aanleiding van bovenstaand onderzoek een vermoeden van ongeoorloofd luxe verzuim bestaat, worden de ouder(s)/verzorger(s) op dezelfde datum, voor alle kinderen en door dezelfde leerplichtambtenaar opgeroepen en in één keer verhoord over alle kinderen.

Er kunnen zich daar twee situaties bij voordoen, te weten:

- Ouder(s)/verzorger(s) verschijnen niet op de afspraak: er wordt proces-verbaal opgemaakt.
- Ouder(s)/verzorger(s) verschijnen op de afspraak:
  - De leerplichtambtenaar hoort de ouder/verzorger die is verschenen (als beiden zijn verschenen hoort de leerplichtambtenaar beide ouders/verzorgers) en accepteert het verweer, gestaafd met bewijzen. Het dossier wordt gesloten.
  - De leerplichtambtenaar hoort de ouder/verzorger die is verschenen (als beiden zijn verschenen hoort de leerplichtambtenaar beide ouders) en accepteert het verweer niet. De leerplichtambtenaar maakt proces-verbaal op, dan wel overlegt met het OM.

3.2 Bewijsmateriaal

Bewijsmateriaal dient:

- te worden aangeleverd in het Nederlands, Engels, Duits of Frans;
- binnen 2 weken na het verhoor te worden overhandigd, of er moet duidelijk blijken dat er meer tijd nodig is;
- worden afgegeven aan de balie, of op eigen risico via de post worden verstuurd. Het is niet nodig om hiervoor een afspraak met de leerplichtambtenaar te maken.

Als in het verhoor de meegenomen bewijsmaterialen onvoldoende of niet aanwezig zijn, wordt een afspraak gemaakt wanneer de bewijsmaterialen kunnen worden aangeleverd, en aan welke eisen deze dienen te voldoen. Na ontvangst van de bewijsmaterialen beoordeelt de leerplichtambtenaar, tevens buitengewoon opsporingsambtenaar, de stukken en neemt een besluit. De leerplichtambtenaar stelt binnen een week na ontvangst van de bewijsstukken de ouders op de hoogte van het genomen besluit.

² Uit: handleiding strafrechtelijke aanpak schoolverzuim versie 16

4. Utrechts beleid bij veel voorkomende verlofaanvragen

Een aantal veel voorkomende verlofaanvragen worden niet specifiek in de leerplichtwet genoemd, en geeft daardoor ruimte aan de leerplichtambtenaar om hier zelf beleid over te formuleren. De gemeente Utrecht baseert zich bij dit beleid op uitspraken van Ingrado, en jurisprudentie.

4.1 Talentvolle kinderen

De gemeente Utrecht is van mening dat, op de basisschool, ontluikend talent geen reden is voor verlof. Activiteiten kunnen na schooltijd plaatsvinden. Op het voortgezet onderwijs kan een leerling een LOOT- school bezoeken, als de sportieve ambities daar aanleiding toe geven. Voor de andere activiteiten geldt dat in de regel geen verlof boven de 10 dagen wordt toegekend. Gemeente Utrecht wil hiermee voorkomen dat er onderscheid wordt gemaakt bij het toekennen van het verlof, op basis van talenten en mogelijkheden. Scholen hebben wel de mogelijkheid om zelf beleid te maken voor talentvolle kinderen. Ze kunnen dan vrijstelling geven, mits de uren die gemist worden, op een ander moment worden ingehaald. Er wordt een notitie ontwikkeld, waarin beschreven staat hoe scholen dit beleid voor talentvolle kinderen kunnen ontwikkelen. Deze zal aan de scholen worden aangeboden.

4.2 Oriëntatie op emigratie

De gemeente Utrecht is van mening dat hier de reguliere schoolvakanties voor kunnen worden gebruikt. Daarnaast is het niet per definitie noodzakelijk dat de kinderen meereizen naar het land waar men zich wil gaan vestigen om daar de vestiging te regelen. Per individuele situatie onderzoekt de leerplichtambtenaar de aanvraag. Als blijkt dat reizen buiten de schoolvakanties noodzakelijk is, kan extra verlof worden toegekend. Dit is bijvoorbeeld als de emigratie in een vergevorderd stadium is, en het gezin wil zoeken naar passend onderwijs.

4.3 Huwelijk

Huwelijken kunnen gepland worden in de schoolvakantie. Als dit niet mogelijk is, dan kan de schooldirecteur voor maximaal 5 dagen verlof verlenen, bij een huwelijk in het buitenland. In Nederland geldt 1 dag als richtlijn. Boven de 10 dagen is verlof niet mogelijk. De gemeente Utrecht zal aanvragen boven de 10 dagen om een huwelijk bij te wonen dan ook afwijzen. Toewijzing door de directeur kan alleen plaatsvinden als het een huwelijk betreft van bloed- of aanverwanten tot en met de derde graad.

4.4 Werk in het buitenland

De gemeente Utrecht vindt het niet wenselijk dat kinderen langere tijd zonder onderwijs doorbrengen. Slechts als de omstandigheden zo zijn, dat anders een kennelijk onredelijke situatie zou ontstaan, kan verlof worden toegekend. Gemeente Utrecht is dus van mening dat er in uitzonderingssituaties mogelijkheden zijn waarbij er verlof kan worden verleend. Er moet dan een noodzaak zijn voor het werk buiten de schoolvakanties. Dit moet blijken uit een verklaring van de werk- of opdrachtgever. Tevens moeten ouders aannemelijk maken dat het niet wenselijk is om het kind door een ander (de andere ouder, familie) te laten opvangen om de schoolgang te continueren. Het advies van de schooldirecteur speelt een belangrijke rol.

4.5 Vakantie

1. Een beroep op vrijstelling wegens vakantie van de jongere, bedoeld in **artikel 11, onder f**, kan slechts worden gedaan indien het hoofd van de school op verzoek van ouders/ verzorgers verlof heeft verleend dat de jongere voor de duur van het verlof de school onderscheidenlijk de instelling niet bezoekt. Deze vrijstelling wegens vakantie kan slechts worden aangevraagd wegens de aard van het beroep van één van de ouders.

2. Verlof voor vakantie kan door het hoofd van de school slechts eenmaal voor ten hoogste tien dagen per schooljaar worden verleend en kan geen betrekking hebben op de eerste twee lesweken van het schooljaar. Bij het begrip "specifieke aard van het beroep" dient met name te worden gedacht aan seizoensgebonden werkzaamheden, resp. werkzaamheden in bedrijfstakken die een piekdrukte kennen, waardoor het voor het gezin feitelijk onmogelijk is

om in die periode een vakantie op te nemen. Het moet redelijkerwijs voorzien zijn (en/of worden aangetoond) dat een vakantie in de schoolvakanties tot **onoverkomelijke bedrijfseconomische problemen** zal leiden. Slechts het gegeven dat gedurende de schoolvakanties een belangrijk deel van de omzet wordt behaald is onvoldoende.

4.6 Wereldreis/ sabbatical

De gemeente Utrecht vindt een buitenlandse reis of een sabbatical geen reden voor het verlenen van verlof. Het buitengewoon verlof is bedoeld voor die situaties als daarmee een kennelijk onredelijke situatie vermeden kan worden. Aanvragen voor een wereldreis/ sabbatical worden dan ook afgewezen.

4.7 Begrafenis

Het rouwproces is belangrijk voor een gezin. Meer dan tien schooldagen is echter niet gewenst. Een aanvraag bij de gemeente Utrecht voor meer dan 10 schooldagen wordt normaal gesproken afgewezen. Als de omstandigheden zo zijn dat een langere periode nodig is ivm het begrafenisritueel of een reis van meerdere dagen, doet de leerplichtambtenaar onderzoek naar de situatie. Ouders kunnen dan of naar de begrafenis, of naar de rituelen. Beiden is niet mogelijk. Er is bij toekenning een positief advies nodig van de schooldirecteur. Verlof wegens een begrafenis wordt verleend bij overlijden van bloed- of aanverwanten tot en met de derde graad.

4.8 Adoptie

De gemeente Utrecht erkent het belang van een reis naar het buitenland voor een adoptieprocedure. Bij het aanleveren van voldoende bewijs zal dan ook verlof worden toegekend. Ouders worden verzocht om bij een verlenging van de reisduur leerplicht hiervan op de hoogte te stellen.